

تهیه و تدوین مطالب درسی در آموزش زبان دوم

حوزه تهیه و تدوین مطالب درسی در آموزش زبان دوم—که از حوزه های نسبتاً نوپا و رو به رشد در زبانشناسی کاربردی است—**توأمان حوزه ای تئوری و نیز عملی** است. در سطح تئوری این حوزه با **مسائل ، موضوعات و تئوریهای** یادگیری ، تدریس و ارزشیابی در زبان دوم و نیز **اصول** یادگیری و تدریس مهارت ها و فعالیت های زبانی همچون خواندن ، نوشتن ، صحبت کردن ، گوش دادن و وزیر-مهارت های زبانی همچون لغات و گرامر و غیره در ارتباط است. در سطح عملی، این حوزه شامل موضوعات گسترده ای همچون اصول و روش های اقتباس، تطبیق، بازنویسی، طراحی و تهیه و تولید محتوای درسی برای فراگیران در سطوح متعدد (مقدماتی، متوسط، پیشرفته...) و در سنین مختلف (کودکان، نوجوانان، بزرگسالان...) و طراحی متون با در نظر گرفتن نیازهای کلی و خاص فراگیران زبانی (همچون انگلیسی با اهداف ویژه (ESP) میشود. محتوای آموزشی شامل طیف وسیعی از مواد آموزشی متنی، تصویری، چند رسانه ای، الکترونیکی (همچون سی دی ها و وی دی ها، انیمیشن ها و نرم افزار های تعاملی و سایتهای آموزش زبان) میشود (تاملینسون، ۱۹۹۸، ۲۰۰۳، ۲۰۱۳).

در زمینه پژوهشی، موضوعات زیر از جمله موضوعات حائز اهمیت در سالهای اخیر مطرح شده اند:

بررسی نقش متون درسی و دوره های آموزشی و ارزیابی و نقد آنان

کتاب درسی مورد استفاده در دوره های آموزشی نقش مهمی را در تعیین محتوا و روش های آموزش زبان انگلیسی بازی می کنند. از آنجاییکه یکی از مهم ترین نیازهای هر نظام آموزشی، برنامه ریزی، تدوین، بررسی، تغییر، حذف، اصلاح و یا به روزرسانی کتب درسی و دوره های آموزشی است، این محصولات (چه تولیدات داخلی در سطح محلی و ملی و چه تولیدات خارجی و تجاری) همواره توسط محققین نقد و بررسی می شوند. در بررسی متون عواملی همچون محتوای نوشتاری و غیر نوشتاری متون، روش تدریس ارائه شده، تناسب فعالیتها و تمرینها، سازماندهی و تنوع محتوای متون، نوع زبان به کار رفته و طرح ظاهری و قالب متون بعضاً مورد ارزیابی قرار میگیرند. در سالهای اخیر تحقیقات متعددی در خصوص **ارزیابی کتب درسی داخلی و تجاری** بررسی نقاط قوت و ضعف و کارآمدی آنان و نیز دریافت و تحلیل نظرات معلمان زبان انگلیسی و دانش آموزان در ایران صورت گرفته شده است (عبداله زاده و بنی سعد، ۲۰۱۰؛ بالغی زاده و جمالی متحد، ۲۰۱۰، ۲۰۱۳؛ کشاورز و اکبری ملک، ۲۰۰۹).

گذشته از این، از جمله حوزه های اخیر بررسی نقادانه **برنامه های آموزشی ایدئولوژیکی و فرهنگی نهفته** در کتاب های آموزش زبان انگلیسی خصوصاً کتاب های تجاری است که توسط موسسات بنام انگلیسی زبان برای زبان آموزان در کشورهای مختلف تدوین می شوند (گری، ۲۰۱۰ و ۲۰۱۳ پورصادقی، ۲۰۱۳).

بهره گیری از فناوری در تهیه و تدوین متون درسی الکترونیکی و چند رسانه ای

از جمله حوزه های اخیر در تهیه و تدوین مطالب درسی در آموزش زبان دوم استفاده از فن آوری در ایجاد نرم افزار های و برنامه های آموزشی چندرسانه ای است (تاملینسون و ویتیکر، ۲۰۱۳).

تهیه و تدوین متون درسی بومی با رویکردهای ایرانی - اسلامی و منطقه ای

مدرسین و خیل عظیمی از فراگیران ایرانی زبان انگلیسی در کشور ما سالهاست که مصرف کننده تولیدات مؤلفان خارجی و یا تولیدات کپی برداری شده داخلی هستند. ناسازگارهای فرهنگی و اجتماعی و عقیدتی موجود در محتوای این آثار با باورهای فرهنگی و اجتماعی کشور ما و گاه عدم جذابیت نسبی و یا کارایی محصولات داخلی از دغدغه های آموزش زبان انگلیسی در کشور بوده است. تهیه و تدوین متون انگلیسی بومی با رویکردهای ایرانی - اسلامی به عنوان جایگزینی مناسب برای کتابهای رایج وارداتی از جمله دغدغه های اخیر است که نیازمند فعالیت های پژوهشی و اقدامات کاربردی مناسب است (پارسایان، قهرمانی قاجار، صلاحی مقدم و جان احمدی، ۲۰۱۴).

از دیگر مباحث اخیر در تهیه و تدوین متون درسی بومی تهیه متون بر اساس ویژگیهای منطقه ای و شیوه زندگی در کشور است. در این خصوص بر تهیه متون آموزشی بر اساس نیازها و شرایط مختلف فرهنگی، اجتماعی و اقلیمی فراگیران ایرانی زبان انگلیسی در کشور تاکید میشود.

آموزش مدرسین زبان انگلیسی در تهیه و تدوین متون کلاسی

کتاب محور بودن سیستم آموزشی و اتکای بیش از حد معلمان به کتاب های درسی یکی از مشکلات سیستم آموزشی در جهان و نیز کشور ماست (گریوز، ۱۹۹۶ و ۲۰۰۰). از آنجاییکه متاسفانه مدرسین زبان انگلیسی عمدتاً آموزش خاصی در تهیه و تدوین متون درسی کلاسی نمی بینند، ضرورت طراحی دوره های آموزشی برای تعلیم و ترغیب معلمان در تهیه و تدوین متون کلاسی "معلم-محور" به صورت خلاقانه و با رعایت اصول و نیازهای آموزشی از جمله مباحث اخیر مطرح شده می باشد.

منابع

- Abdollahzadeh, E. and Baniasad, S. (2010). Ideologies in the imported English textbooks: EFL learners and teachers' awareness and attitude. *Journal of English Language Teaching and Research*, 53 (217), 1-17.
- Baleghizadeh, S., & Motahed, M. J. (2010). An analysis of the ideological content of internationally-developed British and American ELT textbooks. *The Journal of Teaching Language Skills*, 2 (2), 1-27.
- Graves, K. (1996). *Teachers as course developers*. New York: Cambridge University Press.
- Graves, K. (2000). *Designing language courses: A guide for teachers*. Boston: Heinle & Heinle.
- Gray, J. (2010). *The construction of English: Culture, consumerism and promotion in the ELT global coursebook*. New York: Palgrave Macmillan.

- Gray, J. (2013). Introduction. In Gray, J. (Ed.). *Critical perspectives on language teaching materials*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Keshavarz, M. H. & Akbari Malek, L. (2009). Critical discourse analysis of ELT textbooks. *Iranian EFL Journal*, 5, 6-19.
- Parsaiyan, S.F., Ghahremani-Ghajar, S., Salahimoghaddam, S., Janahmadi, F. (2014). Analyzing the effect of Islamic-Iranian native stories on English language pedagogical texts. *The Knowledge Studies in the Islamic University Journal*, 18 (1), 117-140.
- Poursaduqi, S. (2013). *A case study of the 'hidden curriculum' of prevalent commercial ELT coursebooks in Dezful following the imposed war*, (Unpublished master's thesis). Alzahra University, Tehran: Iran.
- Tomlinson, B. (ed.) (1998). *Materials development in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tomlinson, B. (2003). Developing principled frameworks for materials development. In B. Tomlinson (Ed.) *Developing materials for language teaching* (pp. 107-129). London: Continuum.
- Tomlinson, B. (2013). Second language acquisition and materials development. In B. Tomlinson (Ed.) *Applied linguistics and materials development* (pp. 11-30). London: Bloomsbury.
- Tomlinson B. & Whittaker, C (Eds.) (2013). *Blended learning in English language teaching: Course design and implementation*. London: British Council.